

SPO-JMK
SOCIÁLNĚ - PRÁVNÍ OCHRANA DĚTI
JIHOMORAVSKÉHO KRAJE

**UŽ VÁS NAPADLO
STÁT SE PĚSTOUNEM?**

Přesto, že počet dětí v ústavní péči postupně klesá, stále v ní zůstává řada dětí, pro které se rodina dosud nenašla...

více info www.spo-jmk.cz

Evropská unie
 Evropský sociální fond
 Operační program Zaměstnanost

Jihomoravský kraj

Petřov

kordis
jmk

Projekt "Podpora sociálně-právní ochrany dětí na území ústeckého územního svazu" je spolufinancován Evropskou unií a je součástí Operačního programu Zaměstnanost.

PRŮVODCE ZPROSTŘEDKOVÁNÍM PĚSTOUNSKÉ PÉČE V JMK

Pěstounská péče

System náhradní rodinné péče byl do konce roku 2013 upraven v zákoně č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů. Od 01.01.2014 nabyl účinnosti zákon č. 82/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“) a současně byl zákon o rodině zrušen. NOZ v části druhé zahrnuje úpravu rodinného práva včetně úpravy institutů náhradní rodinné péče.

Co je to pěstounská péče?

Pěstounská péče je jedna z forem náhradní rodinné péče, jejímž prostřednictvím se zajišťuje péče o děti, které se ocitly v obtížné rodinné situaci. Pěstounská péče má přednost před péčí ústavní a její účel je v zásadě odlišný od osvojení.

NOZ zdůrazňuje, že nemůže-li o dítě osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník, může soud svěřit dítě do péče pěstouna. O pěstounské péči může soud rozhodnout na dobu, po kterou trvá překážka bránící rodičům v osobní péči o dítě. Rodiče mohou požadovat dítě zpět do své osobní péče. Rodiče i nadále mají vůči dítěti rodičovskou odpovědnost, s výjimkou práv a povinností, které zákon stanoví pěstounovi, ledaže soud, z důvodů hodných zvláštního zřetele, rozhodne jinak. Svěření dítěte nemá vliv na vyživovací povinnost rodičů k dítěti.

Soud rodičům stanoví výši výživného s ohledem na jejich možnosti, majetkové poměry a potřeby dítěte. NOZ nově upravuje svěření dítěte do tzv. předpěstounské péče, o kterém rozhoduje soud. Stanoví délku této péče a nad průběhem a úspěšností vykonává dohled.

Děti umísťované do pěstounské péče jsou ty, které nejsou právně volné, děti s rizikovou anamnézou, nejistou prognózou, děti s různým druhem postižení, děti starší či sourozenecké skupiny.

Pěstounská péče x pěstounská péče na přechodnou dobu

Pěstounská péče

Do pěstounské péče soud svěřuje děti, jejichž výchova nemůže být zajištěna u rodičů, kterým však zůstávají zachována jejich rodičovská práva. Pěstounská péče dítěti zajišťuje chybějící rodinné prostředí a potřebné zázemí, vazby na biologickou rodinu však nejsou přerušeny.

Dítě může být svěřeno do společné pěstounské péče manželů i jednotlivce. Pěstoun o dítě osobně pečuje a vykonává přiměřeně práva a povinnosti rodičů. Rodiče zůstávají zákonnými zástupci dítěte, pěstoun má právo zastupovat dítě a spravovat jeho záležitosti v běžných věcech, pro důležitá životní rozhodnutí se žádá souhlas zákonného zástupce dítěte (např. vycestování do zahraničí, operace, volba povolání). Mají-li pěstouni za to, že rozhodnutí zákonných zástupců není v souladu se zájmem dítěte, mohou se domáhat rozhodnutí soudu. Pěstounská péče tedy umožňuje přijetí do rodiny dětem, které nejsou právně volné.

Děti, žijící v péči pěstounů, zůstávají v kontaktu se svými biologickými rodiči (pokud soud nestanoví jinak) a pěstouni tyto vzájemné vazby, jestliže je to v zájmu dítěte i podporují a rozvíjejí. Pokud jsou rodiče dítěte zbaveni rodičovské zodpovědnosti, pak pěstounská péče probíhá bez účasti biologických rodičů.

Pěstounská péče je finančně podporována státem – **dávkami pěstounské péče**, které jsou upraveny v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZSPOD“). Jedná se o:

- příspěvek na úhradu potřeb dítěte
- odměnu pěstouna
- příspěvek při převzetí dítěte
- příspěvek na zakoupení motorového vozidla
- příspěvek při ukončení pěstounské péče

Pěstounská péče končí nejpozději nabytím plné svéprávnosti dítěte, jinak jeho zletilostí. Může být také zrušena, ale pouze z důležitých důvodů (např. závažné výchovné problémy), a to rozhodnutím soudu. Soud pěstounskou péči zruší vždy, požádá-li o to pěstoun.

Pěstounská péče na přechodnou dobu (PPPD)

Jde o zcela nový institut náhradní rodinné péče, který přinesla novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí, účinná od 1.6.2006. Jde o časově omezenou (nejdéle 1 rok) péči pěstounů, např. po dobu, po kterou nemůže rodič ze závažných důvodů dítě vychovávat (hospitalizace v nemocničním zařízení, výkon trestu), či po dobu, po jejímž uplynutí lze dle NOZ dát souhlas rodiče s osvojením dítěte bez vztahu k určitým osvojitelům.

PPPD je řešením situace dětí, které by jinak musely pobývat v ústavním zařízení. Péče pěstounů skončí, jakmile pominou důvody, pro které bylo dítě do jejich péče svěřeno. Z PPPD se tedy dítě vrací zpět do biologické rodiny, nebo přechází do rodiny náhradní, osvojitelské nebo pěstounské.

Je finančně podporována státem stejným způsobem jako pěstounské péče.

Práva a povinnosti pěstounů

Práva a povinnosti rodičů vykonává pěstoun jen v běžných věcech dítěte, k výkonu mimořádných záležitostí žádá souhlas rodičů. Pěstoun o dítě osobně pečuje a je zodpovědný za jeho výchovu. Pěstoun má povinnost poskytovat rodiči informace o dítěti, udržovat a prohlubovat sounáležitost dítěte s rodičem, umožnit rodiči s dítětem pravidelný kontakt. Pěstoun tedy není zákonným zástupcem dítěte a vůči dítěti nemá vyživovací povinnost.

NOZ stanoví, že pokud dojde ke změně poměrů nebo k neshodě mezi rodiči a pěstouny v podstatných záležitostech týkajících se dítěte, může rodič, dítě či pěstoun soudu navrhnout změnu práv a povinností nebo i zrušení pěstounské péče.

Kdo se může stát pěstounem?

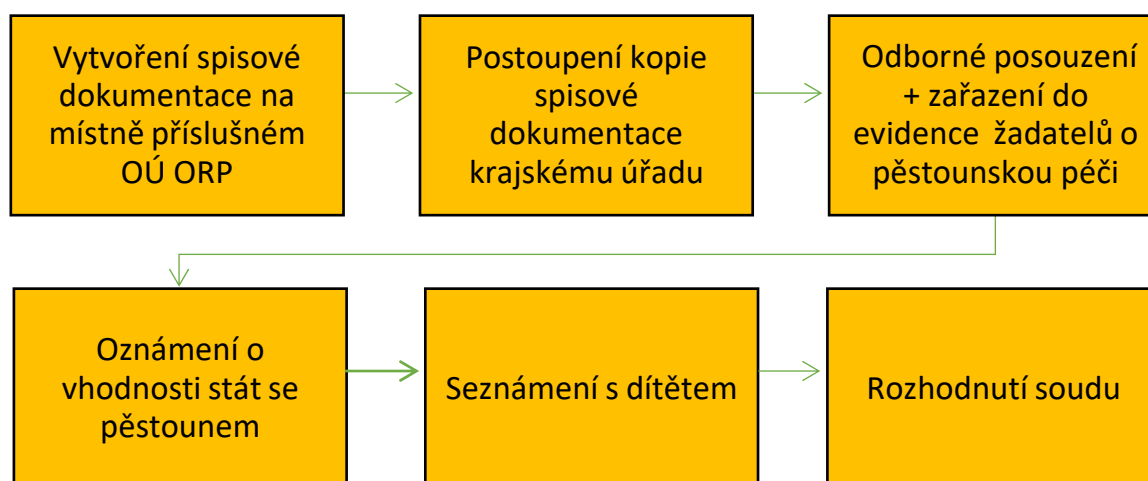
Pěstounem se může stát osoba, která má **na území České republiky trvalé bydliště**. Se svěřením dítěte do péče musí souhlasit a skýtat záruky, že bude o dítě řádně pečováno. Podmínka bydliště je důležitá právě proto, že rodiče jsou s dětmi nadále právně spojeni, mají možnost se s dítětem stýkat, možný je i návrat dítěte do původní rodiny.

Do pěstounské péče je možné svěřit dítě manželům, či jednomu z manželů se souhlasem toho druhého. Tento druhý manžel se musí podílet na osobní péči o dítě a svému manželovi pomáhat. ZSPOD o pěstounech hovoří jako o **osobách pečujících**.

Zprostředkování pěstounské péče

Podstata zprostředkování spočívá ve **vyhledávání dětí vhodných pro pěstounskou péči a v nalezení vhodných pěstounů pro tyto děti**. Podmínkou pro zprostředkování je podání žádosti fyzické osoby, která má zájem přijmout dítěte do pěstounské péče. Tato žádost se podává u obecního úřadu obce rozšířenou působností (dále jen „OÚ ORP“) podle místa trvalého pobytu žadatele. Žádost o zprostředkování může podat občan ČR, který má na území ČR trvalý pobyt, a cizinec, který má na území ČR povolen trvalý pobyt nebo je hlášen k pobytu na území ČR alespoň 365 dnů. Zprostředkování zajišťují krajské úřady. Zprostředkování pěstounské péče se neprovádí, podala-li návrh na svěřením dítěte do pěstounské péče osoba dítěti příbuzná nebo osoba blízká dítěti nebo jeho rodině.

Proces zprostředkování pěstounské péče

A. Nejdříve se obraťte na OÚ ORP dle místa trvalého bydliště.

Proces zprostředkování začíná u OÚ ORP, na oddělení sociálně-právní ochrany dětí a náhradní rodinné péče. OÚ ORP vyhledává děti vhodné pro pěstounskou péči a vyhledává vhodné pěstouny pro tyto děti. Shromažďuje tedy všechny potřebné údaje o žadatelích o pěstounskou péči i o dětech, které je vhodné svěřit do této formy náhradní rodinné péče. Sociální pracovnice má k dispozici potřebné formuláře k žádosti o zprostředkování náhradní rodinné péče a současně seznámí zájemce o náhradní rodinnou péči se všemi náležitostmi žádosti a doklady, které je k ní potřeba doložit.

Obsah spisové dokumentace

ŽÁDOST	vyplněný formulář s osobními údaji, tedy jménem, příjmením, datem narození a místem trvalého pobytu. Dostupná také v elektronické podobě na: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/zadost_zarazeni_210113.pdf
DOKLAD O STÁTNÍM OBČANSTVÍ	(případně povolení k trvalému pobytu na území ČR nebo o nepřetržitém přechodném pobytu na území ČR po dobu nejméně 365 dnů).
OPIS Z EVIDENCE REJSTŘÍKU TRESTŮ	vyžádaný OÚ ORP. Případně dále doklad obdobný opis z evidence Rejstříku trestů vydaný ve státech, ve kterých se žadatel zdržoval nepřetržitě déle než 3 měsíce od dovršení 15. roku věku do podání žádosti.
ZPRÁVA O ZDRAVOTNÍM STAVU	předloženou žadatelem a získanou od praktického lékaře.
ÚDAJE O EKONOMICKÝCH POMĚRECH	např. potvrzení výše výdělku zaměstnavatelem apod.
ÚDAJE O SOCIÁLNÍCH A BYTOVÝCH POMĚRECH	sociální pracovnice OÚ ORP provede v domácnosti žadatelů šetření, povede s žadatelem pohovor o jejich záměru stát se náhradním rodičem, o představách o náhradním rodičovství i o dítěti, které by chtěli do rodiny přijmout.
PÍSEMNÝ SOUHLAS S TÍM, ŽE OSPOD, KTERÝ ZPROSTŘEDKOVÁVÁ PĚSTOUNSKOU PÉČI, JE OPRÁVNĚN:	A. zjišťovat další údaje potřebné pro zprostředkování – zejména o tom, zda bude žadatel způsobem života zajišťovat pro dítě vhodné výchovné prostředí, + B. kdykoliv zjistit, zda nedošlo ke změně rozhodných skutečností, uvedených ve spisové dokumentaci.
PÍSEMNÝ SOUHLAS S ÚČASTÍ NA PŘÍPRAVĚ	k přijetí dítěte do rodiny.
STANOVISKO OÚ ORP	k žádosti o zprostředkování pěstounské péče.
VYJÁDRĚNÍ	obecního úřadu, krajského úřadu, pověřené osoby nebo OÚ ORP, který není příslušný k vedení spisové dokumentace o žadatelem, pokud s nimi žadatel uzavřel dohodu o výkonu pěstounské péče, protože má již svěřeno dítě do pěstounské péče.

B. OÚ ORP následně postupuje kopii celé spisové dokumentace o žadateli Krajskému úřadu JMK.

Krajský úřad vede v rámci svého správního obvodu evidenci dětí a evidenci žadatelů, posuzuje vhodnost žadatelů a rozhoduje o svěřeni dítěte do pěstounské péče do evidence žadatelů vhodných stát se pěstouny.

V této chvíli mají žadatele na starosti zaměstnanci **Oddělení SPO a rodinné politiky, Odboru sociálních věcí**, kteří se zabývají náhradní rodinnou péčí.

Mgr. Jana Švábová, referentka NRP a SPO	kancelář č. 15A, tel.: 54165 2130
Mgr. Zdislava Trávníčková, referentka NRP a SPO	kancelář č. 15A, tel.: 54165 2210
Mgr. Monika Obalilová, metodička NRP a SPO	kancelář č. 17A, tel.: 54165 2124
Mgr. Zbyněk Gabriel, Ph.D., psycholog	kancelář č. 19A, tel.: 54165 2125
Mgr. Petr Pucholdt, psycholog	kancelář č. 8A, tel.: 54165 2249
Mgr. Hana Kociánová, psycholožka	kancelář č. 16A, tel.: 54165 2126

Adresa:

Odbor sociálních věcí
Oddělení SPO a rodinné politiky
Žerotínovo nám. 449/3
601 82 Brno

Telefon: 541 651 111
E-mail: posta@jmk.cz
Web: www.kr-jihomoravsky.cz
ID datové schránky: x2pbqzq

Krajský úřad vede **EVIDENCI ŽADATELŮ PRO ÚČELY ZPROSTŘEDKOVÁNÍ PĚSTOUNSKÉ PÉČE**, která obsahuje:

- kopii celé výše popsané spisové dokumentace z OÚ ORP
- odborné posouzení
- případně další doklady potřebné pro zprostředkování pěstounské péče

Odborné posouzení

1. posouzení žadatele

- charakteristika osobnosti
- psychický stav
- zdravotní stav (zahrnuje posouzení, zda zdravotní stav z hlediska duševního, tělesného a smyslového nebrání dlouhodobé péči o dítě)
- předpoklad vychovávat dítě
- motivace k žádosti o svěřeni dítěte do pěstounské péče
- stabilita manželského vztahu a prostředí v rodině

- sociální prostředí (bydlení a domácnost)
- etnické, náboženské a kulturní prostředí
- popřípadě další rozhodné skutečnosti

2. zhodnocení přípravy k přijetí dítěte do rodiny

Jedná se o kurz, jehož účelem je poskytnout budoucím pěstounům nejpotřebnější informace z oblasti náhradní rodinné péče, reálnou představu o dětech, které do náhradních rodin přicházejí, a poskytnout zájemcům o náhradní rodinnou péči potřebný náhled na jejich předpoklady pro přijetí dítěte.

Časový rozsah přípravy k zařazení žadatele do evidence pro zprostředkování pěstounské péče činí nejméně **48 hodin** (nejméně **70 hodin** u žadatelů o zprostředkování pěstounské péče na přechodnou dobu).

3. vyjádření dětí žadatele

Jestliže žadatelé vychovávají vlastní děti, zjišťuje se rovněž jejich názor (pokud je to vzhledem k jejich věku a rozumové vyspělosti možné) na přijetí dítěte svěřovaného do pěstounské péče do rodiny a je posouzena jejich schopnost přijmout dítě do rodiny.

4. zjištění bezúhonnosti žadatele

Dále se prověřuje bezúhonnost žadatele, jeho manžela, druha, dítěte či jiné osoby sdílející s žadatelem společnou domácnost. Za bezúhonného se pro tyto účely nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen pro trestný čin, který směřoval proti životu, zdraví, svobodě, lidské důstojnosti, mravnímu vývoji nebo jmění dítěte, nebo pro jiný trestný čin, jehož spáchání může mít vliv na způsobilost žadatele k řádné výchově dítěte.

Krajský úřad je při rozhodování o zařazení žadatelů do evidence rovněž oprávněn vyzvat žadatele k **osobnímu jednání** za účelem posouzení jejich předpokladů a je oprávněn zjišťovat další skutečnosti rozhodné pro svěřování dítěte. V této souvislosti pak žadatelé absolvují i psychologické posouzení.

Evidence dětí vhodných ke svěřování do pěstounské péče

Krajský úřad pro účely zprostředkování náhradní rodinné péče vede rovněž evidenci dětí vhodných ke svěřování do pěstounské péče. Je-li třeba, pak krajský úřad provede za účelem nalezení vhodné formy náhradní rodinné péče u dítěte také odborné posouzení, které spočívá v posouzení úrovně jeho tělesného a duševního vývoje.

C. Nalezení nové rodiny

Po zařazení žadatelů a dětí do evidence krajského úřadu následuje vlastní zprostředkování pěstounské péče. Vždy se hledají vhodní náhradní rodiče pro děti (jedná se o tzv. **párování**), nikoli naopak a rozhodujícím kritériem je vždy zájem a blaho dítěte. Krajský úřad při zprostředkování pěstounské péče vychází z doporučení **poradního sboru odborníků**, působících v oblasti sociálně-právní ochrany dětí, který se schází neprodleně poté, co krajský úřad zjistí vhodného žadatele pro určité dítě.

Úkolem poradního sboru je doporučit pro dítě vhodné ke svěřeni do pěstounské péče vedené v evidenci krajského úřadu vhodné žadatele z evidence. Pokud se pro konkrétní dítě podařilo takové osoby najít, krajský úřad je kontaktuje a vydává jim tzv. **oznámení o vhodnosti stát se pěstounem**, na jehož základě pak mají žadatelé možnost se s dítětem seznámit a navázat s ním kontakt.

Seznamování žadatelů s dítětem probíhá **v prostředí, ve kterém je dítě aktuálně umístěno** (dříve často např. v ústavním zařízení typu kojeneckého ústavu či dětského centra, nyní zpravidla v rodině pěstounů na přechodnou dobu, kteří o dítě pečují, dokud se nepodaří pro ně vyhledat osvojitelskou či pěstounskou rodinu).

Účelem této fáze je **adaptace dítěte i žadatelů na novou životní situaci**, v tomto období je také možno ověřit, zda je možné mezi náhradními rodiči a dítětem navázat pozitivní emoční vazby a následně i skutečné rodinné vztahy. Pokud se vše vyvíjí příznivě, dítě po určité době přechází na základě rozhodnutí soudu do nové rodiny.

Definitivně rozhoduje o svěřeni dítěte do pěstounské péče soud. Do pěstounské péče může být dítě svěřeno jednotlivci, dítě lze svěřit také do společné pěstounské péče manželů.

Základní zákon upravující problematiku náhradní rodinné péče:

- zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.